

دلالت‌های معنایی در سرنمون‌های معماری ایران^۱

عاطفه متکان^۲، علی اصغرزاده^۳، ابوالقاسم اسماعیلی^۴

۲- گروه مهندسی معماری، دانشکده معماری و تحصیلات تکمیلی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نور، نور، ایران

۳- دکترای معماری، عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد نور، نور، ایران

۴- کارشناس ارشد معماری، عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد نور، نور، ایران

خلاصه

بسیاری از بناهای معماری ایران دارای الگوهای مشترک فضایی هستند، در واقع یک هنر چیدمانی از الگوهای مشابه رخ داده است. از سویی دیگر با توجه به تکرار بناها، گویی صور فضایی محدود وجود دارد. این پیش فرض ما را به تئوری‌های زبانی معاصر از جمله نظریه طبقه‌بندی در زبان‌شناسی شناختی سوق داده است. طبق این نظریه، زبان از سرنمون‌هایی مشخص تشکیل شده که ما را قادر به طبقه‌بندی و تفکیک مقوله‌ها خواهد کرد. این طبقه‌بندی‌ها و تعیین حد و مرز آن‌ها گاه عینی و گاهی ذهنی صورت می‌گیرد. در زبان‌شناسی شناختی توجه به بافت و زمینه برای بررسی معنا، یعنی روابط دستوری و معنایی با دیگر عناصر متن ضروری می‌باشد که ما در معماری ایرانی نیز شاهد آن هستیم.

کلمات کلیدی: سرنمون، زبان‌شناسی شناختی، دلالت معنایی، بافت، هنر چیدمانی

۱. مقدمه

هر انسانی در زندگی خود با پدیده‌ها و ماهیتهای مختلفی سروکار دارد که باید آنها را در طبقات مختلف قرار دهد. ما قادریم شباهتها و تفاوت‌های بین ماهیتهای و پدیده‌های مختلف را درک کنیم و آنها را در طبقه‌های مجزا قرار دهیم. تقریباً هیچ چیز در اطراف ما وجود ندارد که بر اساس ویژگی‌های خود، در طبقه خاصی قرار نگیرد. از این رو مقوله بندی در نظام مفهومی ما دارای اهمیت است و بر اساس آن ماهیتهای و پدیده‌های مختلف درون طبقات و مقولاتی مشخص قرار می‌گیرند. [13] وورف بر این عقیده بود که مقوله بندی مفاهیم ذهنی کاملاً دلخواهی است، مانند طبقه بندی رنگها. بر این اساس، وی تفاوت میان رنگ‌آژه‌ها در زبانها مختلف را کاملاً دلخواهی عنوان می‌کرد. اما برلین وکی با مطرح کردن بحث رنگهای کانونی^۵ مقوله بندی دلخواهی رنگها در زبانهای مختلف را رد کردند و آن را همگانی دانستند [13].

^۱ این مقاله برگرفته از پایان نامه کارشناسی ارشد عاطفه متکان با عنوان «تحلیل تطبیقی فضای «گوشه» یا «زاویه» مابین حوزه زبان و معماری، در طراحی تکیه شهر گرگان» در دانشگاه آزاد اسلامی واحد نور به راهنمایی دکتر علی اصغرزاده و مشاوره مهندس ابوالقاسم اسماعیلی می‌باشد.

^۲ at_matkan@yahoo.com

^۳ دکترای معماری، عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد نور، نور، ایران

^۴ کارشناس ارشد معماری، عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد نور، نور، ایران

^۵ focal colors